

دانشگاه مفید قم

رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

طرح درس

نام درس : فقه استدلالی ۲، بخش نکاح و طلاق

مقطع: کارشناسی ارشد

استاد: دکتر علی مظهر قراملکی

شماره همراه پیام رسان ایتا: ۰۹۰۵۵۱۳۸۹۷۶ . پست الکترونیک: mazhar_a@mofidu.ac.ir

الف- معرفی درس:

تشکیل خانواده و زندگی مشترک خانوادگی با عقد و پیمان و تشریفات خاص آغاز می شود این نهاد مقدس دارای ارکان ، یک سلسه موضوعات، احکام،اثار، حقوق و تکالیف بهم پیوسته است که در حقیقت زوجین با اجرای همان پیمان آغازین یعنی عقد نکاح آنها را پذیرفته اند. از سوی دیگر چه بسا در اثر عوامل و حوادثی این نهاد سامان یافته متزلزل و در نهایت انحلال پیدا می کند در این درس با توجه به محدودیت زمانی، بخشی از موضوعات و مسائل چالشی نکاح و طلاق با استناد و استدلال به ادله شرعی مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و در پرتو آن دانشجویان علاوه برآشنایی بیشتر با احکام و مسائل نکاح و طلاق با فقه استدلالی و شیوه استنباط و استخراج احکام شرعی و حقوق اسلامی به طور عام و در حوزه خانواده به طور خاص آشنا می شوند و این هدف اصلی درس در مقطع کارشناسی ارشد است.

ب-هدف درس:

آموزش فقه استدلالی به طور عام و بر رسی مباحث مورد مناقشه درحوزه ازدواج و انحلال ان به طور خاص بر مبنای ادله شرعی هدف درس است که در پرتو آن به حل برخی اشکالات و چالش های مطرح درحقوق خانواده پرداخته می شود

ج-کاربرد درس:

آموزه های این درس علاوه برآشنائی استدلالی با نهاد خانواده دراسلام ، درمحاکم قضائی خانواده، وکالت، مشاوره حقوقی و تصدی دفاتر ازدواج و طلاق کار برد دارد.

د-منابع درس:

منابع اصلی:

- شرح لمعه شهید ثانی
- انوارالفقاهه، تالیف آیه الله مکارم شیرازی
- فقه الامام جعفر الصادق تالیف محمد جواد مغنیه
- شرح قانون مدنی ایران، تالیف دکتر امامی

منابع برای مطالعه بیشتر

- شرایع محقق حلی و سایر آثار فقهای بزرگ معاصر
- بررسی فقهی حقوق خانواده، تألیف دکتر سید مصطفی محقق داماد
- بررسی تطبیقی حقوق خانواده، به قلم برخی حقوق دانان زیر نظر دکتر گرجی، چاپ دانشگاه تهران

ر: روش بحث به ترتیب زیر:

- ۱- طرح مساله و بیان ابعاد آن
- ۲- گزارش انظار و اهم آراء
- ۳- ادله، تحلیل و نقد دیدگاه ها
- ۴- ارزیابی با ملاحظه نقاط اشتراک و افتراق، اعتبار ادله و اتقان استدلال
- ۵- تلخیص سخن و بیان نتایج

مراحل پنجگانه با شیوه، نظر خواهی و مشارکت دانشجویان انجام خواهد گرفت

یاد اوری: دانشجویان عزیز درکار تحقیقی، نوشتن مقاله و فصول پایان نامه مراحل پنجگانه فوق را مدنظر قرار دهند.

سی-برنامه درس

جلسه	عناوین
یکم	مباحث مقدماتی، موضوعات مورد بحث، یادآوری منابع، روش بحث، برنامه درس، شیوه ارزیابی، نظر خواهی و پاسخ به سوالات، تعیین کار تحقیقی برای دانشجویان
دوم	چیستی نکاح، الفاظ نکاح، بررسی نکاح مراضاتی و معاطاتی، توضیح متن فقهی
سوم	شروط ضمن عقد نکاح، شرایط صحت شرط، ضمانت شرط فعل یا ترک فعل، شرط صفت، شرط وکالت زوجه در طلاق، شرط خودداری زوج از ازدواج مجدد، شرط بنائی
چهار	اولیای عقد ازدواج، ولایت پدر وجد پدری در ازدواج کودک و غیر رشید، اجازه پدر یا جد پدری در نکاح دختر رشیده، عضل ولی، ازدواج دختر بدون رضایت ولی و چالش ها
پنجم	تعدد زوجات، شرایط تعدد زوجات، فلسفه تعدد زوجات، بررسی انظار و نظریه برگزیده
ششم	ازدواج مسلمان با غیر مسلمان، ازدواج شیعه با سایر مسلمانان، ازدواج با خارجیان
هفتم	ازدواج موقت، دلایل مشروعیت، نقد ادله نسخ حلیت، سوء استفاده از ازدواج موقت، آثار مشترک و متفاوت بانکاح دائم، تبدیل ازدواج موقت به دائم، شرط توارث، شرط نفقه،
هشتم	چیستی مهر، انواع مهر، شرط خیار در مهر، ازدواج بدون ذکر مهر، مهر المثل، مفوضه المهردر صورت طلاق یا فوت یکی از زوجین، مهریه حال و مؤجل، حق امتناع زوجه.
نهم	حقوق و تکالیف زوجین:حسن معاشرت، اهتمام برای تحقق ارمان های ازدواج، روابط زوجیت، معاضدت درتشید مبانی خانواده، تربیت اولاد، اداره خانواده، هزینه زندگی، نشوز واثار ان،
دهم	انحلال عقد نکاح: انفساخ،فسخ، عیوب مجوزفسخ ، امکان سنجی تعمیم عیوب مجوز فسخ نکاح، سقوط خیار فسخ با علم به عیب، فوریت خیار فسخ
یازدهم	طلاق: تفاوت فسخ با طلاق، اختیار طلاق، شرط وکالت زوجه یا توکیل در طلاق، شرایط طلاق
دوازدهم	اقسام طلاق: طلاق بائن، طلاق رجعی،حق رجوع، طلاق خلع، طلاق مبارات، طلاق به عوض.
سیزدهم	انحلال نکاح منقطع، عده در نکاح دائم و منقطع، مناقشه در عده یائسه، بررسی ادله
چهاردهم	عده طلاق، عده فسخ، عده وفات، عده زوجه مفقود الاثر، نفقه درایام عده
پانزدهم	نسب، نسب نامشروع و اثار ان،نسب ناشی از تلقیح و انتقال جنین ،حضانت و مسائل مربوط به ان
شانزدهم	طلاق به علت غیبت زوج، طلاق به خاطر امتناع یا عجز زوج از نفقه، طلاق به علت ایلاء،طلاق به علت عسرو حرج .پرسش وپاسخ

توجه:

۱=برای هر جلسه لازم است همه دانشجویان، برنامه هفتگی درس را جهت مباحثه و ارزیابی سمینار ارائه شده توسط دانشجوی منتخب، مطالعه فرمایند.

۲- هر دانشجو باید در طول ترم یک موضوع چالشی مربوط به نکاح و یا طلاق را به صورت تحقیقی یا تطبیقی در قالب یک مقاله علمی ارائه نماید.

۳- دانشجویان عزیز در صورت تمایل می توانند بررسی وضعیت مهریه، نفقه، طلاق یا هر موضوع مورد توجه در حوزه خانواده را در سه کشور اسلامی و یا سه کشور اروپایی به صورت تطبیقی برای کار تحقیقی خود در طول ترم پیشنهاد کنند و در صورت قطعی شدن در قالب یک مقاله علمی تا پایان ترم ارائه نمایند.

ص-شیوه ارزیابی:

۱-حضور مرتب، کنفرانس و مشارکت فعال در مباحث کلاس ۴نمره

۲-کار تحقیقی در قالب یک مقاله علمی ۶نمره

۳-آزمون پایان ترم به صورت توضیح متن فقهی و سؤال تشریحی ۱۰نمره